

лення дозволять визначити основні напрямки формування стратегій розвитку виробничого потенціалу з урахуванням державних та регіональних інтересів.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Бачевський, Б.Є. Потенціал і розвиток підприємства : навч. пос. / Б.Є. Бачевський, І.В. Заблудська, О.О. Решетняк. – К. : ЦУП, 2009. – 400 с.
2. Статистичний збірник. «Україна у цифрах у 2010 році». [За редакцією О. Г. Осауленка]. – К. : Державний комітет статистики України, 2011. – 252 с.
3. Статистичний щорічник України за 2010 рік. [За редакцією О.Г. Осауленка]. – К. : Державний комітет статистики України. ТОВ «Август Трейд», 2011. – 559 с.
4. Федонін, О.С. Потенціал підприємства: формування та оцінка : навч. пос. / О.С Федонін, І.М. Репіна, О.І. Олексюк. – 2-ге вид., без змін. – К. : КНЕУ, 2006. – 316 с.

УДК 368.031.32:368.5

Остапенко О.М.
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри фінансів і кредиту
Полтавської державної аграрної академії

ОБҐРУНТУВАННЯ НЕОБХІДНОСТІ СТВОРЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПЕРЕСТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ ДЛЯ ЗАХИСТУ ІНТЕРЕСІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ТОВАРОВИРОБНИКІВ

У статті обґрунтовано необхідність створення державної перестрахової компанії у сільському господарстві через встановлення та характеристику основних причин, які до цього спонукають залучати державу. За такого стану речей держава сприятиме формуванню загальнонаціонального ринку страхування у сільському господарстві. Крім того, вона виконуватиме організаційські функції та контролюватиме використання коштів бюджету через їх обмеженість.

Ключові слова: перестраховання, сільськогосподарські товаровиробники, перестрахова компанія, захист, бар'єри страхування

Остапенко О.М. ОБОСНОВАНИЕ НЕОБХОДИМОСТИ СОЗДАНИЯ ГОСУДАРСТВЕННОЙ ПЕРЕСТРАХОВОЧНОЙ КОМПАНИИ ДЛЯ ЗАЩИТЫ ИНТЕРЕСОВ СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННЫХ ТОВАРОПРОИЗВОДИТЕЛЕЙ

В статье обоснована необходимость создания государственной перестраховочной компании в сельском хозяйстве путем установления и характеристики основных причин, которые к этому побуждают привлекать государство. При таком положении дел государство будет способствовать формированию общенационального рынка страхования в сельском хозяйстве. Кроме того, оно будет выполнять организаторские функции и контролировать использование средств бюджета из-за их ограниченности.

Ключевые слова: перестрахование, сельскохозяйственные товаропроизводители, перестраховочная компания, защита, барьеры страхования.

Ostapenko O.M. SUBSTANTIATION OF THE NECESSITY OF STATE REINSURANCE COMPANY CREATION TO PROTECT INTERESTS OF AGRICULTURAL PRODUCERS

The necessity of creation of a state reinsurance company in the agricultural industry by emphasizing and characterizing the main causes, which urge the state to be involved in such necessity are substantiated in the article.

Thus, in creation an efficient insurance system in the agriculture that should provide welfare of the agricultural industry and the economy of state on the whole, agricultural producers should not make insurance payments on their own, but be supported by receiving subsidies from the state and creating a state support for insurers in the form of formation of a reinsurance company in the agriculture.

Keywords: reinsurance, agricultural, reinsurance company, protection, security barriers.

Постановка проблеми. Перестраховання – страхування одним страховиком (цедентом, перестраховальником) на визначених договором умовах ризику виконання всіх або частини своїх обов'язків перед страхувальником у іншого страховика (перестраховика) [7]. При здійсненні перестраховання кожна страхова компанія виходить з того, що даний процес повинен бути економічно ефективним при досягненні поставленої цілі, а також повинен враховувати вартість перестраховання. Перестраховання здійснюється перестраховальником з метою захисту себе від втрат, які він може понести [8].

Виходячи з визначення категорії «перестраховання» та його значення, хочеться відмітити те, що ефективним даний процес буде за умови залучення до нього держави, яка виконуватиме організаційські функції та контролюватиме використання коштів бюджету через їх обмеженість. Крім того, державна перестрахова компанія для захисту інтересів сільськогосподарських товаровиробників зважено підходить до політики захисту відповідальності страхо-

виків, що входять до аграрного страхового пулу та виконуватиме до того ж і регуляторну функцію.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання перестраховання відповідальності страхових компаній для гарантування виплати страхового відшкодування страхувальникам досліджували такі вчені, як С. Осадець, А. Волошина, Д. Поводирьова, В. Бурак, І. Фисун, Г. Ярова, Н. Лойко, Л. Пруська, Л. Нечипорук та інші. Проте, на сьогодні не відзначаються вченими особливості перестраховання відповідальності страхових компаній, діяльність яких пов'язана із захистом сільськогосподарських товаровиробників.

Постановка завдання. Метою статті є обґрунтування необхідності створення ДПКСТГ (державної перестрахової компанії з захисту інтересів сільськогосподарських товаровиробників).

Виклад основного матеріалу дослідження. Авторитетними вітчизняними та зарубіжними виданнями фіксується значна кількість публікацій, які присвячені вирішенню проблеми захисту сільськогосподар-

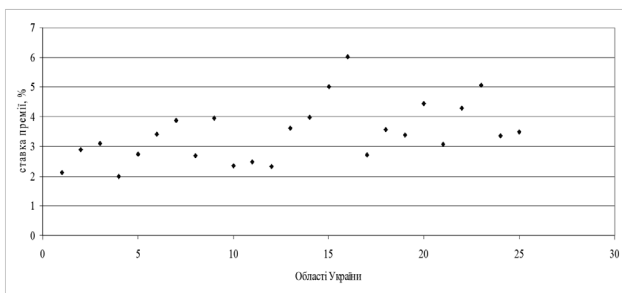
ських товаровиробників від впливу на їх господарську діяльність несприятливих факторів, що призводять до понесення останніми значних втрат. Проблема захисту зумовлена тим, що аграрна галузь винятково залежить від природно-кліматичних та інших чинників. Значну небезпеку становлять небезпечні метеорологічні явища, які в Україні через складні фізико-географічні умови, особливості розташування та атмосферні процеси характеризуються значною мінливістю в часі і просторі, та відзначаються надзвичайною різноманітністю [1]. Все це зумовлює необхідність створення адекватного, виправданого страхового захисту сільськогосподарських товаровиробників.

Підтвердженням зазначеного вище матеріалу є публікація Гнатюк Н. В. «Ансамбль МЗЦАО у вивченні сезонних змін клімату в Україні для XXI-го століття» [2]. Автор стверджує, що залежність сільськогосподарських підприємств від наслідків глобальних змін клімату не лише збережеться, а ще й посилиться, оскільки глобальне потепління призводить до збільшення частоти та інтенсивності екстремальних явищ погоди.

Щодо страхування у сільському господарстві, то сформована в країні модель відносин захисту здійснює відчутний негативний вплив не тільки на характер даних відносин, але й на розвиток аграрного сектору та економіки України в цілому.

Виражена децентралізація (у першу чергу через встановлення страхових тарифів страховиками) валових надходжень страхових платежів придбала дефіцитний характер (неспроможність багатьох сільськогосподарських товаровиробників здійснювати витрати, які пов'язані зі страхуванням). Як наслідок, існує негативна тенденція щодо кількості охочих аграріїв застрахуватися). Це підтверджує висновок про те, що страхування сільськогосподарських товаровиробників може здійснюватися тільки при наявності потужної системи субсидій з боку держави, націлених на їх фінансову підтримку.

Негативна динаміка, яка склалася, є наслідком спроби діючих учасників страхових відносин (страхових компаній) побудувати єдину модель відносин для всіх сільськогосподарських товаровиробників. Тож, в умовах значної економічної диференціації аграріїв ця спроба досягла негативний результат.

АР Крим – 2,13; Вінницька-2,9; Волинська-3,1; Дніпропетровська-1,99; Донецька-2,73; Житомирська-3,42; Закарпатська-3,88; Запорізька-2,69; Івано-Франківська-3,95; Київська-2,36; Кіровоградська-2,49; Луганська-2,33; Львівська-3,62; Миколаївська-3,99; Одеська-5; Полтавська-6,02; Рівненська-2,7; Сумська-3,57; Тернопільська-3,38; Харківська-4,43; Херсонська-3,07; Хмельницька-4,28; Черкаська-5,07; Чернівецька-3,35; Чернігівська-3,48*

*Джерело: побудовано автором на основі [3]

Рис. 1. Графічне зображення розміру ставки премії (страхового тарифу) в розрізі областей України (станом на 2012 р.)

Модель існуючих страхових тарифів за страхування у сільському господарстві в межах регіонів України, як основного компоненту відносин захисту, вимушено придбала виражену асиметричну форму (рис. 1 та рис. 2).

На користь доцільності створення у вітчизняній моделі страхування аграріїв елементів централізму (створення державної перестрахової компанії у сільському господарстві) свідчать також наступні основні обставини:

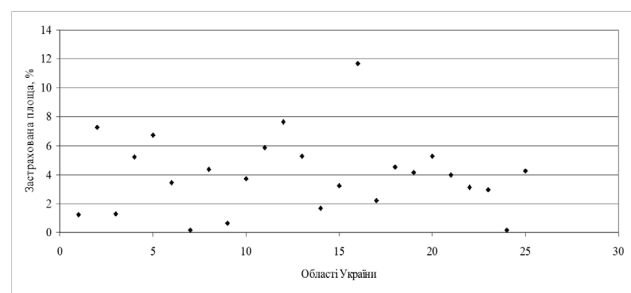
- здатність сільськогосподарських товаровиробників страхувати власні ризики, які виникають за умов їх функціонування та наслідки яких носять, в більшості випадків, масштабний характер, визначається наявністю у підприємств достатньої кількості ресурсів, яких завжди не вистачає. В Україні немає рівності між аграріями з позиції рівня їх економічного розвитку. Як показує практика, більшість з них завжди має дефіцит грошей. Цей самий аспект також зачіпає і страхові компанії;

- умови, фактори виробництва аграріїв є непередбачуваними;

- сільськогосподарські товаровиробники забезпечують країну і не тільки її, необхідними продуктами харчування;

- не зрозуміло, яким чином страхові компанії, в більшості випадків реалізуючи свої інтереси, будуть зацікавлені у розвитку економіки країни через розвиток аграрної галузі зокрема, поклавши на себе тягар компенсації (повної або часткової) збитків страхувальників. Проявом такої їх взаємодії на ринку страхування у сільському господарстві зі страхувальниками, є відсутність у них мотиву, який чітко виражений у сільськогосподарських товаровиробників – єдність їх інтересів з інтересами держави, забезпечуючи тим самим поєднання підприємницького та загальнодержавного економічного просторів.

А тому, при створенні дієвої системи страхування у сільському господарстві, яка має забезпечити процвітання аграрної галузі та економіки країни в цілому, сільськогосподарські товаровиробники повинні не самостійно здійснювати страхові виплати, а й держава повинна допомагати їм у цьому через надання субсидій та створення державної перестрахової компанії у сільському господарстві.

АР Крим – 1,25; Вінницька-7,26; Волинська-1,29; Дніпропетровська-5,21; Донецька-6,73; Житомирська-3,42; Закарпатська-0,17; Запорізька-4,37; Івано-Франківська-0,64; Київська-3,73; Кіровоградська-5,85; Луганська-7,65; Львівська-5,29; Миколаївська-1,68; Одеська-3,22; Полтавська-11,67; Рівненська-2,2; Сумська-4,51; Тернопільська-4,16; Харківська-5,27; Херсонська-3,96; Хмельницька-3,1; Черкаська-2,96; Чернівецька-0,17; Чернігівська-4,24*

*Джерело: побудовано автором на основі [3]

Рис. 2. Графічне зображення застрахованої площі в розрізі областей України (станом на 2012 р.)

У зв'язку з цим виникають наступні питання:

1. Яким чином забезпечити здатність аграріїв залежно від їх рівня економічного розвитку сплачувати страхові платежі за договорами страхування?

2. За допомогою яких економіко-правових механізмів можна забезпечити їх активну участь у страхуванні?

З боку держави вже є перші кроки для вирішення даних питань – відчутною державною підтримкою страхування у сільському господарстві було прийняття Закону України «Про державну підтримку сільського господарства України» від 24.06.2004 р. № 1877 [4], яким першочергово закріплені особливості державної політики у різних сферах, зокрема за страхування, яким регулюється питання захисту продукції сільськогосподарських товаровиробників від загибелі через дію природних факторів (погодних чинників).

Законом передбачено державне регулювання страхування ризиків загибелі сільськогосподарської продукції або її частини за правилами комплексного або індексного страхування, а також капітальних активів від ризиків їхнього знищення, руйнування, викрадення, пошкодження, на строк, що не перевищує граничного строку виконання зобов'язань страхувальника. Основна державна політика підтримки страхування сільськогосподарської продукції регулюються Законом України «Про особливості страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою» [5], з метою захисту інтересів та вимог сільськогосподарських товаровиробників, через що буде забезпечено в цілому стабільний розвиток виробництва у сільському господарстві.

Крім того, створено такий важливий державний інститут за регулювання страхування сільськогосподарських товаровиробників як Аграрний страховий пул та ФАСС – фонд аграрних страхових субсидій (рис. 3), забезпечивши тим самим розвиток співфінансування – взаємодія з сільськогосподарськими товаровиробниками. Проте, як показує практика, свою недовіру виявив Фонд аграрних страхових субсидій. Тож необхідно шляхом внесення змін до Закону України «Про державну підтримку сільського господарства України» його скасувати.

Як видно з рис. 3, дворівнева система фінансування державою страхування сільськогосподарських товаровиробників передбачає наявність непрямих відносин між основними учасниками страхових відносин у сільському господарстві через залучення посередників – Аграрного страхового пулу та ФАСС.

Аграрний страховий пул в Україні заснований 4 страховими компаніями у 2012 році – Приватним акціонерним товариством «Страхова компанія «Страхові гарантії» (м. Донецьк), Приватним акціонерним товариством «Українська аграрно-страхова компанія» (м. Черкаси), Товариством з додатковою відповідальністю «Страхова товариство «Домінанта» та Приватним акціонерним товариством «Страхова компанія «Брокбізнес» (м. Київ) та діяльність якого пов'язана із організацією та провадженням страхування ризиків у сфері виробництва, зберігання та обігу сільськогосподарської продукції, в тому числі з добровільним страхуванням сільськогосподарської продукції з державною

I рівень:

1 – звернення сільськогосподарського товаровиробника до страхової компанії, яка має право займатися страхування сільськогосподарських ризиків та яка входить до Аграрного страхового пулу;

2 – розгляд заяви та об'єктів страхування. Прийняття їх на страхування від ризиків.

II рівень:

3 – підготовка і надання необхідної документації з метою отримання державної підтримки за страхування сільськогосподарської продукції, сільськогосподарських тварин та техніки до місцевих органів влади;

4 – звернення до страхового пулу та подання затвердженого переліку документації;

5 – передача на розгляд документації спеціальному уповноваженому державному органу;

6 – розгляд документації та прийняття рішення про субсидування аграрія;

7 – компенсація частини сплачених сільськогосподарським товаровиробником страхових премій.

Рис. 3. Діюча в Україні дворівнева система фінансування державою страхування сільськогосподарських товаровиробників*

*Розробка автора.

підтримкою від сільськогосподарських виробничих ризиків, здійснюване відповідно до Закону України «Про особливості страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою», а також правових і нормативних актів затверджених на виконання даного Закону [6].

У відповідності до Статуту Аграрного страхового пулу [6] займатися страхуванням сільськогосподарських товаровиробників з державною підтримкою мають тільки ті страхові компанії, які утворили дану інституцію та мають ліцензію на надання послуг страхування у сільському господарстві. До того ж, відповідно до частини першої статті 16 Закону України «Про особливості страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою» об'єднання страховиків в Аграрний страховий пул є єдиним об'єднанням страховиків, які здійснюють страхування відповідно до цього Закону.

На наше глибоке переконання, звуження кількості постачальників страхових відносин з державною підтримкою через обов'язкове входження до Аграрного страхового пулу створює умови для зменшення кількості бажаючих займатися страхуванням у сільському господарстві, через що буде забезпечено формування монополіста на страховому ринку даного його сегмента. А це в свою чергу призводить, як показує практика, до зменшення страхових платежів сільськогосподарськими товаровиробниками та недостатності страхових операцій. Тож, необхідно переглянути умови входження до пулу.

З метою гарантування покриття збитків аграріїв масштабного характеру, пропонуємо створити в Україні такий державний інститут з аграрного страхування як Державну перестрахову компанію для захисту інтересів сільськогосподарських товаровиробників (рис. 4).

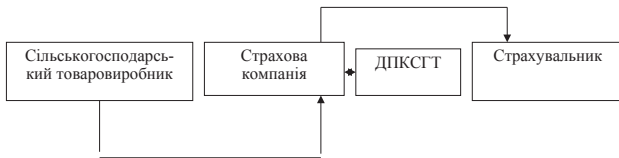

Рис. 4. Оптимальна однорівнева система страхування сільськогосподарських товаровиробників в Україні*

*Джерело: розробка автора

Світовий досвід показує, що в зарубіжних країнах фіксується різна комбінація учасників страхових відносин (американська, європейська та змішана модель страхування аграріїв). Проте відмітимо, що створення та функціонування державних перестрахових компаній забезпечує формування загальнонаціонального ринку страхування у сільському господарстві.

Висновки з проведеного дослідження. В умовах функціонування такого державного інституту, по суті, держава стає по відношенню до ринку страхування у сільському господарстві «внутрішнім регулятором», який здатний компенсувати недоліки ринкової системи, скоординувати процес вибору сільськогосподарськими товаровиробниками тієї страхової компанії, яка забезпечить врахування їх вимог та інтересів при існуванні такого потужного, додаткового, гарантуючого джерела покриття збитків.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Соціально-економічний аналіз надзвичайних ситуацій природного та техногенного характеру / С. М. Волошин, Л. В. Жарова, Є. В. Хлобистов, О. А. Чебанов / За науковою редакцією д. е. н., проф. Є. В. Хлобистова / РВПС України НАН України, НДІ СРП – Сімферополь, 2010. – С. 6.
2. Гнатюк Н. В. Ансамбль МЗЦАО у вивченні сезонних змін клімату в Україні для XXI-го століття [Електронний ресурс] / Н. В. Гнатюк, С. В. Краківська, Л. В. Паламарчук, І. П. Шеденко, Г. О. Дюкель // Режим доступу : http://www.uhmi.org.ua/conf/climate_changes /presentation_pdf /poster_2/ Gnatyuk_poster_ris.pdf.
3. Рынок агрострахования Украины в 2012 году [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://info.dedal.ua/files/nashi_news/2012AgInsuranceMarket.pdf.
4. Закон України «Про державну підтримку сільського господарства України» від 24 червня 2004 р. №1877-IV // ВВР України. – 2004. – № 49. – Ст. 527.
5. Закон України «Про особливості страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/4391-17>.
6. Статут об'єднання страховиків «Аграрний страховий пул» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://uaip.com.ua/wp-content/uploads/images/2013/07/%D0%A1%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%83%D1%82.pdf>.
7. Закон України «Про страхування» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80>.
8. Перестраховання [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://uk.wikipedia.org/wiki/Перестраховання#cite_note-1.

УДК 331.25

Павлів В.В.

*аспірант кафедри міжнародних фінансів
Українського державного університету
фінансів та міжнародної торгівлі*

МЕТОДИ УСУНЕННЯ НЕГАТИВНОГО ВПЛИВУ СОЦІАЛЬНОГО ФАКТОРУ НА СИСТЕМУ НЕДЕРЖАВНОГО ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

У статті відображені соціально-орієнтовані методи та підходи, які сприяють розвитку системи недержавного пенсійного забезпечення. Визначено головні фактори недовіри громадян до третього рівня пенсійної системи України. Особливо звернено увагу на необхідні до здійснення заходи ключовими суб'єктами, для формування довіри до системи недержавного пенсійного забезпечення.

Ключові слова: система недержавного пенсійного забезпечення, недержавний пенсійний фонд, державні регулятори, поінформованість населення, інформаційний потік.

Павлів В.В. МЕТОДЫ УСТРАНЕНИЯ НЕГАТИВНОГО ВЛИЯНИЯ СОЦИАЛЬНЫХ ФАКТОРОВ НА СИСТЕМУ НЕГОСУДАРСТВЕННОГО ПЕНСИОННОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ

В статье отображены социально-ориентированные методы и подходы, которые содействуют развитию системы негосударственного пенсионного обеспечения. Определены главные факторы недоверия граждан к третьему уровню пенсионной системы Украины. Особенно обращено внимание на необходимые к осуществлению меры ключевыми субъектами системы, для формирования доверия к системе негосударственного пенсионного обеспечения.

Ключевые слова: система негосударственного пенсионного обеспечения, негосударственный пенсионный фонд, государственные регуляторы, осведомленность населения, информационный поток.

Pavliv V.V. REDUCTION METHODS OF NEGATIVE SOCIAL IMPACT ON NON-GOVERNMENTAL PENSION SYSTEM

In the article are mainly described socially – oriented methods and ways of non – governmental pension system development. Determined key factors which arise citizen's non-trustful moods due to functionality of Ukrainians pension system third level. Special attention focused on key steps that would be made by participants of the system, towards implementation of full trust to the non-governmental pension system.

Keywords: non-governmental pension system, non-governmental pension fund, government institutions, information knowledge base, informational flow.